

MOZART

Lenka Marková

Bakalářská práce
2006

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta multimediálních komunikací

Ústav produktového designu

akademický rok: 2005/2006

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lenka MARKOVÁ**

Studijní program: **B 8206 Výtvarná umění**

Studijní obor: **Multimedia a design**

Téma práce: **Teoretická část: Rokoko - historie dobového oděvu, život a dílo W. A. Mozarta**
Praktická část: Vytvoření reklamního oděvu na téma oslav 250.výročí narození Wolganga Amadea Mozarta

Zásady pro vypracování:

Pokyny pro vypracování:

Výtvarné zpracování a realizace vybraných finálních návrhů, cca 3 ks modelů.

Technická a teoretická příprava projektu, sběr potřebných informací a vyhotovení práce dle zadaných parametrů.

Celou práci také odevzdat na cd rom v elektronické podobě. Prostudování a analýza dostupných materiálů a informací, vlastní závěry.

Rozsah práce:

Výtvarné řešení designu oděvu ve variantách, finální řešení, výběr materiálu, stříhové řešení,

realizace vybraných modelů, výtvarná dokumentace

10 stran textu o tématu Rokoko - historie dobového oděvu a jeho vliv na současnou módu,

cca 20 stran přípravné skicy a fotodokumentace, vše formát A4. Odevzdejte ve 4 stejnopisech v pevné vazbě

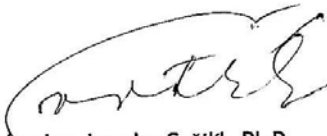
Rozsah práce: viz Zásady pro vypracování
Rozsah příloh: viz Zásady pro vypracování
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

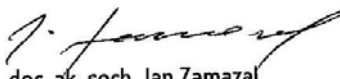
Kybalová, L., Dějiny odívání – Renesance. Lidové noviny. ISBN 80-71-06-143-3
Kybalová, L., Dějiny odívání – Středověk. Lidové noviny. ISBN 80-7106-146-8
Máchalová, J., Móda 20. století. Lidové noviny. ISBN 80-7106-587-0
Fashion – The collection of the Kyoto costume institute. Taschen. ISBN 3-8228-1206-4
Mode! – Das 20. Jahrhundert. Prestel. ISBN 3-7913-2191-9
Kolesár, Z. Kapitoly z dějin designu. vydala VŠUP Praha. ISBN 80-86863-03-4
Umění 20.století. Taschen. ISBN 80-7209-521-8

Vedoucí teoretické části: Ing. Jana Máchalová
Ústav produktového designu
Vedoucí praktické části: ak. mal. Šárka Šišková
Ústav produktového designu
Datum zadání bakalářské práce: 6. února 2006
Termín odevzdání bakalářské práce: 19. května 2006

Ve Zlíně dne 6. února 2006

doc. Ing. Jaroslav Světlík, Ph.D.
děkan

doc. ak. soch. Jan Zamazal
vedoucí katedry

ABSTRAKT

Abstrakt česky

Tématem této bakalářské práce je oděv inspirovaný osobností Wolfganga Amadea Mozarta. Je rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část je věnována rokokovému oděvu a osobnosti W. A. Mozarta. Praktická část se zabývá konkrétním řešením oděvu.

ABSTRACT

Abstract in English

The theme of this bachelor thesis are clothes inspired by the character of Wolfgang Amadeus Mozart. The thesis is divided into two parts, theoretical and practical. The theoretical part describes rococo clothes and the character of W. A. Mozart. The practical part is about a specific resolving of clothes.

Poděkování.....

.....velký dík patří každému, kdo mi podal pomocnou ruku a podpořil mne i když jsem byla v koncích.....

Děkuji firmě Velebný & Fam za ochotu a úžasné provedení výšivky. Bez jejich pomoci by má bakalářská práce nebyla taková, jaká je. Dále mé díky patří vedoucím praktické části ak. mal. Šárce Šiškové a vedoucí teoretické části ing. Janě Máchalové. Na koho nemohu zapomenout s velkým díkem je má rodina.....díky, že jste to se mnou vydrželi.

OBSAH

ÚVOD	7
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 ODĚV ROKOKA	10
1.1 MÓDA A SPOLEČNOST.....	10
1.2 ZDOBIT, ZDOBIT, ZDOBIT	11
1.2.1 Stuhy	11
1.2.2 Módní novinky	11
1.2.3 Tkaniny a barevnost	11
1.2.4 Výšivky	13
1.2.5 Krajky.....	14
1.3 ŽENSKÝ ODĚV	16
1.3.1 Krinolína	17
1.3.2 Sukně.....	17
1.3.3 Živůtek	18
1.4 MUŽSKÝ ODĚV	19
1.4.1 Frak	21
1.4.2 Vesta a kravata	21
1.4.3 Kalhoty.....	21
2 WOLFGANG AMADEUS MOZART	22
2.1 ŽIVOT A DÍLO	22
II PRAKTICKÁ ČÁST	27
3 MALÁ NOČNÍ HUDBA	28
3.1 HUDBA A ODĚV	28
3.2 VÝŠIVKA	28
3.2.1 Vzor č. 1 – pánský model.....	29
3.2.2 Vzor č. 2 – dámský model.....	29
3.2.3 Vzor č. 3 – dámský model.....	30
3.3 TECHNICKÝ NÁKRES A POPIS	31
3.3.1 Model č. 1 – pánský kabát.....	31
3.3.2 Model č. 2 – dámská bunda.....	32
3.3.3 Model č. 3 – dámské šaty.....	33
ZÁVĚR	34
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	35
SEZNAM OBRÁZKŮ	36
SEZNAM PŘÍLOH	37

ÚVOD

.....nеспoutanost....bláznovství.....genialita.....

mé první myšlenky při vyslovení jména Wolfgang Amadeus Mozart.

....

....hravost....citlivost...čistota....bláhovost....dravost....nevyrovnanost....

to všechno cítím při vnímání Mozartovy hudby.

Nedá se jen poslouchat.... musí se vnímat, cítit. Vstoupí do Vás a rozproučí krev v rytmu hudby a vy si uvědomujete každý tón, který vyvolává nespočet pocitů a nálad.

Uklidňuje mne, znervózňuje a zároveň mne nutí přemýšlet, ale když nechci, nemusím....nechám tóny jen volně plynout prostorem.

Nikdy mne ale nepřestane překvapovat. Je plná čehosi, pro co nenacházím slova a možná proto ji mohu poslouchat celé hodiny a stále v ní bude něco nového a inspirujícího.

A právě proto jsem byla nadšená tématem mojí bakalářské práce. Nemusela jsem sedět hodiny nad prázdným papírem a dlouze přemýšlet. Stačilo jen vybrat na kterou z Mozartových skladeb mám zrovna náladu a myšlenky se hrnuly jedna přes druhou.

Přiznávám, že jednu mám zvlášť oblíbenou.... a asi nikoho nepřekvapím tím, že je to serenáda G dur „MALÁ NOČNÍ HUDBA“ (Eine kleine Nachtmusic, K 525) pro dvoje housle, violu, violoncello a kontrabas K. Mozart ji komponoval v jednom jediném dnu – 10. srpna 1787. Řadí se mezi první tři a poslední tři vídeňské symfonie. Dílo dnes známe jako čtyřvětou skladbu, ale z toho, jak tuto serenádu Mozart ve svém seznamu psal, víme, že původně měla vět pět. Mezi prvou (Allegrem) a druhou (Romancí) byl v partituře menuet

s triem. Kdo menuet vyňal, není známo. Není však pravděpodobné, že by to byl Mozart sám. I přes to se stala jednou z nejznámějších Mozartových skladeb.

Ani nevím, proč mi tak přirostla k srdci. Snad svojí průzračnou čistotou harmonie a klidem, který z ní cítím. Snad proto, že miluji zvuk houslí. A možná proto, že je tak trochu opředená tajemstvím. Nevíme proč a ani pro koho ji Mozart napsal. Pochází z doby, kdy Mozartovi zemřel otec a vznikala opera Don Giovanni.

Právě Malá noční hudba mi byla inspirací při navrhování kolekce tří modelů na mozartovské téma. Snažila jsem se o jediné....vyjádřit hudbu oděvem. Hudbu, která je pro mne dokonalá, nesmírně melodická, čistá. Je tak trochu romantická, ale není ničím zbytečně přikrášlená.

Dalším inspiračním prvkem mi byl tehdejší rokokový oděv, kterému se věnuji v teoretické části mé bakalářské práce. Jeho přezdobenost až kýčovitost mi však tak trochu vadí, ale na straně druhé mám ráda siluetu pánských kabátů a úzké korzety s hlubokým dekoltem do kterých byly dámy nuceny se oblékat.

Dokonalost a čistota hudby mne nutila pracovat na dokonalém střihovém řešení a prvky rokoka jsem uplatnila ve stylizované výšivce. Mým cílem bylo vytvořit modely díky nimž na Vás dýchne duch 18. století a v podvědomí uslyšíte nádherné tóny Mozartovy tajemné, ale zároveň tak trochu rozverně Malé noční hudby.....

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ODĚV ROKOKA

1.1 Móda a společnost

18. století je dobou paradoxů a jedním z nich je i rokoková móda. Zatímco myšlenky osvíceneckých filozofů otvírali jedinci i společnosti prostor ke svobodě, móda uvěznila tělo do korzetu a krinolíny. Dvorní etiketa sešněrovala chování přísnými pravidly a společenský život byl vybroušen do nejmenších detailů. Podstatu rokokové módy musíme hledat tam, kde se rodí a propaguje...ve šlechtických sídlech a palácích, neboť rokoková móda je součástí životního stylu aristokracie. Byla vytvořena pro naleštěná zrcadla, parkety a křišťálové lustry. Krinolíny, korzety a napudrované paruky nebyly vytvořeny pro práci na polích ani v manufakturách. Za zvuku dvorních menuetů a gavot se rodí monumentalita a majestátní nádhera dekorativního a hravého rokoka. Stejně tak, jako se přezdobují šlechtická sídla, přezdobují se i oděvy. Oděv se stává stylizovaným uměleckým dílem plným půvabných, ale i bizardních detailů. Dekorativnost byla hlavní náplní rokoka. A byl to právě oblíbený ornament mušle nazvaný **ROKAI** (rocquille), který dal název celému slohu. Tvůrci dekorativních ornamentů, kteří ho zjemnili, změkčili a obohatili o hravost vycházely ze stylizovaných písmen S a C.

Rokoko se zrodilo ve Francii. Postupně se začalo šířit do celé Evropy a slohově ji sjednotilo. Francouzský styl a francouzská kultura byla směrodatná pro aristokracii ostatních evropských zemí. Po nástupu Ludvíka XV. na trůn v roce 1723 jsou oděvní proměny rychlé a zdomácňují v širších společenských vrstvách, pokud jim to jejich majetkové poměry dovolují. Společenský život v Paříži se soustředil do salónů, jejichž intimní atmosféra byla plná zhýčkané frivolity a koketní erotiky. Diskutovalo se o nových společenských objevech, literatuře, filozofických myšlenkách osvícenectví a politice. Duší salónu bývala inteligentní a rafinovaná žena. Narozdíl od 17. století, kdy bylo běžné, že módní podněty vycházely od mužů-kavalírů, v 18. století se situace obrátila a byly to ženy, které vymýšlely novinky. Přezdívanou „ministryní módy se stala **Rosa Bertinová**, slavná modistka královny Marie-Antoinetty. Marie-Antoinetta byla nejsledovanější, nejvznešenější a nejdražší „modelkou“ francouzské módy, která oslňovala francouzský dvůr i Evropu těmi nejluxusnějšími látkami, stuhami, umělými květinami a nejnovějšími modely klobouků.

Oblečení dává přednost mašlím, volánkům, stužkám, sámkům, ryškům, prýmkům i festonům aranžovaným z lehkých látek. Dalšími velmi oblíbenými zdobnými prvky se staly květiny (umělé i živé), krajky a výšivky.

1.2 Zdobit, zdobit, zdobit

1.2.1 Stuhy

Stužek na oděvu stále přibývalo, takže jimi býval zcela zakryt. To vedlo k zakládání nových manufaktur, které se jejich výrobou zabývaly nejen ve Francii, ale také v ostatních evropských zemích. Stuhy bylo možno aranžovat různými způsoby, což také samozřejmě podléhalo módnímu diktátu. Aranžmá vznikaly z nejrůznějších podnětů a udržely se kratší, či delší dobu. Stuhy typu *quadrille de la reine* vznikly proto, že královna Marie Leczinska měla v oblibě čtverylku (guadrille). V souvislosti s objevením komety v roce 1742 vznikly stuhy *a la comete*. Stuhy *au rhinoceros* vznikly roku 1743, kdy Pařížané poprvé spatřili živého nosorožce.

1.2.2 Módní novinky

Pozornost dam se dále upírala na plejádu ozdobných detailů jejichž nabídka se rozšířila i díky technologickému pokroku o některé novinky.

Byla to především *žinylková příze* (chenille – housenka) s vlasovým povrchem a *hedvábné rypsové tkaniny* s efektní moaré úpravou připomínající strukturu leštěného mramoru či kresbu let na dřevě.

Žinylka se dodávala v podobě vyšívací příze v početné barevné paletě a používala se k tvorbě plastických oděvních výšivek, jejichž typickým dekorem byly nejčastěji bohatě stylizované květy. Další využití žinylky nacházíme v prýmcích, ale i paličkovaných krajkách.

1.2.3 Tkaniny a barevnost

Módním hitem své doby byly moaré oděvní látky a stuhy s různými vazebnými efekty v pastelových barevných tónech. Květinové výšivky, krumplování, sestavy barevných a vzorovaných mašlí či ozdoby z kovových prýmků a krajek zdobily nejčastěji náprsenky a

okraje jednotlivých dílů oblečení. Kolem krku a zápěstí se nosily hedvábné taftové, atlasové, rypsové a sametové stuhy v kombinaci s perlami či drahokamy.

Do módy přicházejí vzdušné jemné látky matných tónů, často v rafinovaných barevných kombinacích. Oblíbenými se staly růžová, zelená a světle modrá a dále neurčité odstíny nesoucí prapodivné názvy – „veselá vdova“, „otrávená opička“, „pouliční špína“, „londýnský kouř“, „nemocný neštovicemi“ a nebo „vnitřnosti šviháka“. Kolem roku 1775 přichází do módy další podivné „bleší odstíny“ – „bleší břicho v horečce z mléka“, „stará a mladá blecha“. Almanach z roku 1779 popisuje tuto barvu takto : „Je to černá, která není černá, hnědá která je víc než hnědá, ale vskutku rozkošná barva....“

Módními se také stávají tkaniny, které dříve využívaly méně majetné vrstvy obyvatelstva. Jsou to potištěné kartouny, různé bavlněné tkaniny a zejména tkaniny dovážené tzv. **indiennes** (bavlněné potištěné látky). Pocházely z různých míst Blízkého i Dálného východu. Po roce 1760 se dále začínají prosazovat batisty a mušelíny dovážené z Anglie.

*Obrázek 1 Detail hedvábného
saténu zdobeného výšivkou*

1.2.4 Výšivky

Oděvy mužů i žen byly i nadále bohatě zdobeny výšivkou. Dekorace byla většinou umístována na klopy kapes, manžety rukávů a kolem okrajů jednotlivých stříhových dílů. Ty se při krejčovském zpracování nesešivaly. Toto velmi praktické řešení umožňovalo vyšivačským dílnám pracovat do zásoby a nabízet zákazníkům výběr z nabídky výšivkami zdobených souprav polotovarů. Tehdejší tištěné vzorníky obsahovaly předlohy pro výšivky už komponované do požadovaného tvaru oděvní součásti – klop, límců a knoflíků. Roku 1720 publikoval Johan Christoph Weigel v německém Norimberku album Margarety helm obsahující předlohy výšivek na oděvy a dámské náprsenky v novém stylu se stylizovanými knětinovými košíky, kyticemi, festony z ovoce a rostlin, motýly atd. určené pro malbu jehlou.

Knihy předloh pro malbu jehlou Johanna Friedricha Netta obsahovala kromě kolorovaných rytin také jednobarevné pracovní listy, pomocí kterých se vzor po vypíchnutí přenášel na látku.

Obrázek 2 Kabát zdobený polychromovou florální výšivkou.

1.2.5 Krajky

Bez krajek by snad rokoková móda ani nemohla existovat. Zaujímalá důležité místo až do vypuknutí revoluce. V hojné míře se uplatňují na ženském oděvu ve formě límců, třícípích šátků, žabó a obdélníkových šátků. Hluboké výstřihy a krátké látkové rukávy lemovaly naaranžované krajky v několika vrstvách nad sebou. Využití našly i jako dekorace svrchních sukní a ukončovaly spodničky. Ale i muži nosily bohaté krajkové manžety košil a krajkové, nebo krajkou zdobené vázanky a žabó. Krajky se často pudrovaly, aby se osvěžila jejich jasnost a barevnost. Bělící pudry ale obsahovaly oxidy olova které zkracovaly jejich trvanlivost, ale hlavně poškozovaly lidské zdraví.

Výrobci **Paličkovaných krajek** vyplňovaly plochy mezi vzory sítí stejných oček. Způsob, jakým byla půdice vytvářena, byl charakteristickým znakem pro jednotlivé druhy paličkovaných i šitých krajek. Výrobky dostávaly označení podle míst, kde byly vyráběny. Nejvýznamnější postavení si vybudovaly šité krajky – **point d'Alencon** a byly předepisovány jako součást oficiálního dvorského oděvu. Je pro ni typická hustá šestiúhelníková půdice s pravidelně rozmístěnými větvičkami. Na obou nerovných okrajích byla lemována vedle sebe řazenými mřížkovými motivy. Okraje motivů a úponky větviček se tvořily silnou konturovací přízí a obšívaly se přes koňské žíně či lidské vlasy, které se nakonec odstraňovaly.

Krajky **point d'Argentan** se velmi podobají alenconským, avšak půdice je o trochu hrubší. Každá strana šestiúhelníku půdice je obšívána droboučkými kroužkovými stehy, což výsoce zvyšovalo její odolnost a trvanlivost.

Valencienky pocházející z města valenciennes jsou mnohopárové paličkované práce, které se používaly zejména jako ozdoba nedbalek, účesů a čepců. Charakteristickým znakem na začátku 18. století byly měkce zvlněné okraje s pikotkami a půdice připomínající sněhové vločky. Paličkovaly se z extrémně tenkých lněných vláken. Na páru manžet pracovala jedna dívka až deset měsíců dvanáct hodin denně. Takovýto výrobek dostával osvědčení, že ho vytvořily jedny ruce a že pochází z města Valenciennes. To zvyšovalo jeho cenu, neboť vznikaly i padělky, které nedosahovaly takové kvality.

Mnohopárové krajky vznikaly pod patronací Ludvíka XV. a Ludvíka XVI. v **Chantilly**. Těchto krajek se zachovalo jen minimum, neboť byly vyráběny z černě barveného lnu,

který obsahoval kyselé železité barvivo. To časem oxidovalo, ztrácelo barvu a rozleptávalo vlákna. Proto se později začalo používat černé hedvábí natužené arabskou gumou.

Stříhaná paličkovaná **Bruselská krajka**, která nese též obchodní název *point d'Angleterre*, se odlišovala od ostatních svým jemným plastickým žilkováním tvořícím okraje některých částí bohatého ornamentu ve střídajících se rozmanitých půdicích. Motivy vzorů se u bruselské krajky paličkovaly, výjimečně šily, zvláště jako první. Poté se plocha kolem nich vyplňovala šestibokými oky se dvěma řetízkem zesílenými stranami, přičemž se nitě přes vzor z rubu přetahovaly. Bruselské buňkové půdice se velmi podobá vláčková a pro obě se užívá výraz tyl.

Obrázek 3 Paličkovaná

bruselská krajka (asi 1780)

Pravá lněná tylová půdice – *vrai réseau* se v poslední třetině 18. století stává luxusním zbožím.

Dalším velmi oblíbeným tylem krajky je *drážďanská krajka – point de Dresde* (point de Saxe) s typickým rokokovým ornamentem. technicky se jedná o precizně na nejjemnějším línou nebo mulu vypracované stahované mřížky doplněné o další druhy stehů.

K vypracování vzoru a rozmanitého mřížkování bylo třeba spočítat, vystříhnout a jemnou bílou přízí obšít tisíce méně než milimetr silných nití v osnově i útku základního materiálu.

1.3 Ženský oděv

Žena je v té době vtělená rozkoš. Rozkoš ji odívá. Obouvá jí pantoflíčky, jež rytmižují její chůzi. Pokrývá jí vlasy pudrem, z něhož jako z oblaku vystupuje výraz tváře a lesk očí, září smích.

Zdůrazňuje barvu pleti, líčka rozsvěcuje červení. Paže jí ztápí v krajkách.

V hořejší části oděvu vyznačuje cosi jako příslib celého ženina těla: odhaluje poprsí, a ženu s hlubokým výstřihem je možno potkat nejenom večer v saloně, ale i v kteroukoli denní hodinu na ulici, dráždivou, předvádějící svou svůdnou nahotu a bělost pleti, které ve městě lahodí zraku jako sluneční paprsek nebo květina.

Rozkoš vynalézá a diktuje ženský oděv i jeho detaily, určuje jeho návrh a vzor, přizpůsobuje ho lásce činic i z toho, co má zahalovat, pokušení. Ozdobám a hledaným úpravám dává názvy, které jako by útočily na mužovy rozmary a vycházely vstříc jeho smyslům.

Edmond a Jules de Goncourt

Žena osmnáctého století

Obrázek 4 Marie Antoinetta v
dobové módní toaletě (1870)

1.3.1 Krinolína

Krinolína dostala své označení podle zvuku, který při chůzi vydávala. Byl to zvláštní vrzavý zvuk. Odtud pochází označení *criardes* (fr. šustící, něm. Kreischerin-skřípající, vrzající). Odborníci v ní hledají erotický motiv – žena touží za hradbou sukni a spodniček vypadat nedobytně. Krinolína postupně nabývá různých forem. Zpočátku má tvar širokého kalichu, který je vyztužen železnými obručemi. Odlehčuje se až s používáním kostic velrybích. Po celé 18. století si udržela název *panier* (fr. koš).

Od roku 1725 dostává podobu kopule – *panier en coupole* a v této podobě se udržel až do roku 1750, kdy vzniká lehčí a pohodlnější podoba krinolíny s názvem *demi-panier*. Tvořily ji dvě samostatné části, které se na bocích přivazovaly stužkami. Byla vyráběná z lehčí vlněné, bavlněné, nebo hedvábné látky a výztuhu tvořily pouze dvě obruče, narozdíl původní pětiobručové výztuhy. Pro méně slavnostní příležitosti se vyvinula krinolína ve tvaru sudu. Zároveň se zkrátila nad kolena, odkud byla nastavena volánem.

Panier a coudes vzniká kolem roku 1745. Je to nejrozměrnější podoba krinolíny s plnou klasickou podporou : rozšiřuje se do stran, v předu a vzadu se zplošťuje, takže její půdorys tvoří úzký ovál. Výška sukne dosahuje asi 150 cm nad pasem, takže je možné si o ni pohodlně opřít lokty. Pohyb v ní byl velice omezen a usednutí na pohovku bylo velkým problémem. tento typ přetrval až do roku 1786, ale současně od roku 1760 do roku 1775 existuje její jednodušší forma.

Krejčí Pamard přišel v roce 1770 s pohodlnější variantou tzv. *considération*. Skládá se ze dvou samostatných podpor umístěných na bocích a spojených s korzetem.

1.3.2 Sukně

Při aranžování sukne na krinolínu se uplatňuje stejná symetrie jakou můžeme pozorovat v dobové ornamentice. V předu se směrem dolů trojúhelníkovitě rozevívá a využívá se barevného kontrastu mezi svrchní a spodní sukni. Řeší se stále nová řasení, aranžování a shrnování látky dopředu i dozadu. Mnohé z nich dostávají svá specifická označení.

Obrázek 5 *Robe à la française*

(1775-1779)

Nejčastější formou je ***Robe a la polonaise*** (na polský způsob). Nosil se v celé Evropě v letech 1766-1785. V předu je svrchní sukně rozevřená a zřasená dvěma nebo třemi záhyby. Postupně se spodní sukně zkracuje až je vidět noha od podpatku až po kotník.

Dalšími typy jsou ***robe a la circassienne***, ***robe a la turque***, či ***robe a la musulmane***.

Velká dvorská toaleta ***grande parure*** byla zdobena drahými kameny, zlatem, stříbrem a působila dojmem orientální nádhery. Jejich vymyšlení se věnovaly bohaté dámy, které jich musely mít velké množství i přes to, že některé z nich vůbec neoblékly.

1.3.3 Živůtek

Tvar živůtku se od dob Ludvíka XIV. příliš nezměnil. V předu je sešněrovaný do špičky, stále více dekoltovaný, krk a paže ponechává volné. Velmi náročnou součástí jsou bohatě řasené rukávy s nabíranými manžetami zdobené spoustou krajek.

Ani korzet se příliš nezměnil. Je jen těsněji šněrován, aby vynikl kontrast mezi širokou sukní a úzkým pasem. Jeho důležitou součástí a zdobným prvkem se stala ***náprsenka***, ***punt***. Byla to trojúhelníková vložka ze silného kartonu, želvoviny nebo slonoviny potažená látkou, která kryla šněrování. Se zvětšující se dekoltáží se stává výrazně akcentovanou součástí oděvu.

*Obrázek 6 Náprsenka z bílého
lnu zdobená florální výšivkou v
čínském stylu*

1.4 Mužský oděv

Umínil jsem si, že s i pořídím kavalírský oděv, jsa přesvědčen, že jako kavalír najdu nějaké čestné a výnosné zaměstnání. V tomto blahém domnění nemohl jsem se ani dočkat dne /.../nedal jsem pokoje dříve, dokud mi nepřivedli obchodníka s oděvy./.../ S ním přišli dva lidé, z nichž každý nesl balík zabalený v zeleném sukně. /.../

Ukázali mi obleky různých barev, mezi jinými také několik z hladkého sukna. Odmítl jsem je s pohrdáním, protože se mi zdály příliš jednoduché; ozkoušeli mi však jeden, který byl jak na mne ulit, a zrovna mne oslňoval, ačkoli byl již trochu ošumělý. Byl to kabát s vystřihovanými rukávy, kalhoty a plášť, vše z modrého sametu zlatem protkávaného. Vybral jsem si ten a ptal se po ceně. Obchodník, jež viděl, že se mi líbí, řekl mi, že mám znamenitý vkus. „Výborně zvolal,“ zvolal. „Je vidět, že jste znalec. Vězte, že tento oděv byl zhotoven pro jednu z nejvyšších osobností v říši a že byl vzat jen třikrát. Pohleďte jen na ten samet; krásnějšího vůbec není; a co se týče protkávání, nemůžete než přiznat, že je provedeno co nejpečlivěji.“ /.../

Měl jsem tedy plášť , kabát a spodky, všechno tedy slušivé. Bylo mi ještě pomyslet na ostatní potřeby k ustrojení; to mi zabralo celé půldne. Koupil jsem si prádlo, klobouk, punčochy, střevíce a kord; pak jsem se oblékl. Jakou radost jsem pociťoval, vida se v tak pěkném ustrojení. Nemohl jsem se takřka na sebe vynadívát. Ani páv se nedívá s takovou pýchou na své peří!

Alain – René Le Sage

Gil Blas

Obrázek 7 Sametový dvorský oděv se zlatou výšivkou na lemech, výstřih vyplňuje rozměrné fiží.

Základ oblečení tvoří *justaucorps*, *vesta* a *cullote* jemuž se souhrně říká *habit* (oblek), či *habit a la francaise*. V této době probíhá feminizace mužského oděvu a proto se šosy mužského kabátce rozšiřují, vystužují se voskovým plátnem či žíněmi, aby trčely podobně jako

krinolína Kabát je úplně otevřený a i vesta se zapíná jen na několik knoflíků. Rukávy končí vysokou manžetou u zápěstí nebo u lokte jsou zdobeny viditelnou ozdobnou košilí.

1.4.1 Frak

Frak je nový typ kabátce který vznikl sestřizem šosů justaucorpsu vpředu. Byl vytvořen pro větší pohodlí, jízdu na koni a nošení kordu.

Plesový frak *bal habit* byl vyšívaný, měl barevný límec a revéry.

Frak *a langlaise* byl z vlny a bez ozdob. Tento typ přetrvává po celé 19. století pouze s menšími obměnami sestřizem šosů a délky krovek.

Šije se z tmavých látek a v osmdesátých letech je možno v něm přijít i ke dvoru.

1.4.2 Vesta a kravata

Vesta se stává luxusní součástí oblečení. Využívá se honosnějších látek, ale i výzdoba je mnohem náročnější.

Díky uvolnění linie kabátce a vesty vznikl velký výstřih, který se vyplňoval aranžovanou *kravatou*. Využití nachází i krajkové *žabó*.

Oblíbenými typy vázaných kravat byly *steinkerke*, *solitaire* (černá mašle z hedvábí) a *tour-de-col* (mušelinová kravata s cípy zdviženými do dvou růžků).

1.4.3 Kalhoty

Malý vývoj prodělávají *culotte*, které se ve třicátých letech prodlužují, přetahují přes punčochy a upevňují přezkou. Poklopec je dvojitý a moderní je zakrývat jej ozdobnými přívěsky nebo řetězem s hodinkami.

Kalhoty, které se nosí ke fraku jsou stále těsnější a razí jednu zvláštnost – jsou vždy o stupeň světlejší. Proto se ke fraku šijí dvojce kalhoty, jedny volnější v nichž bylo možné sedět a druhé těsnější určené pouze ke stání.

2 WOLFGANG AMADEUS MOZART

2.1 Život a dílo

Málokterá z osobností, na něž byla hudba osmnáctého století vsutku bohatá, přirostla Čechům k srdci tak silně jako křehký salcburský zázrak Wolfgang Amadeus Mozart. Mozart miloval Prahu a Praha milovala jeho. Byla mu ostrůvkem pochopení v době jeho vrcholné tvorby, kdy ho chladná a lhostejná Vídeň odmítala. Proč tomu tak bylo a jaký „Wolfí“ vlastně byl?

Není možné oddělit jeho osobnost a způsob života od jeho díla, neboť hudba byla jeho život. Ovlivňovalo ho vše, nač si jen vzpomenete....láska, kulečník, tón hlasu, ale například i obyčejná hádka dvou lidí. Byl geniální, inteligentní, společenský, ale hlavně vždy zůstával sám sebou. Byl tvrdohlavý a stál za svými názory. Možná proto se mu nikdy nepodařilo najít místo odpovídající jeho kvalitám a talentu. Stal se tedy asi jedním z prvních umělců „na volné noze“. Tvořil v době kdy v hudbě vládl vídeňský klasicismus a módu ovládalo stále ještě rokoko.

Obrázek 8 W. A. Mozart (1789)

Je tomu právě 250 let, co v Salcburgu v mrazivé zimní neděli 27. ledna 1756 spatřil světlo světa nový člověk. Dostal jméno Chrisostomus Wolfgangus Theopilus. Z Theopila se v německém překladu stal Gottlieb a ten se po cestě do Itálie změnil na italského Amadea. Tak vznikl podpis Wolfgang Amadé Mozart.

Narodil se do rodiny, které byla hudba vším. Otec Leopold studoval na salcburské univerzitě a po synově narození se stal zástupcem kapelníka salcburského arcibiskupa. Měl bezpochyby pedagogické nadání a v roce 1756 vydal Houslovou školu. Díky tomu se dostávalo malému Mozartovi hudebního vzdělání již od útlého dětství. Leopold dokázal rozpoznat neuvěřitelný talent svého syna, ale co je nejdůležitější, dokázal ho rozvíjet. Rozpoznal převahu tvůrčího hudebníka nad interpretačním géniem. Wolfi byl zázračné dítě, které všechny oslňovalo svým žářem. Byl bystrý, veselý a miloval matematické a jazykové hříčky.

Školou pro malého Mozarta bylo cestování. Již v lednu roku 1762 podnikl první cestu do Mnichova, kde hrál se svou sestrou Annou Marií, přezdívanou Nannerl. Následovala Vídeň, kde se Leopoldovi podařilo vzbudit zájem u dvora a děti hrály před císařskou rodinou. Wolfi všechny učaroval svou přímočarostí, když vyskočil na klín císařovně Marii Terezii, líbal ji a objímal. Děti se staly mazlíčky dvora a společenskou módou.

Marie Terezie věnovala dětem dva slavnostní obleky. *Zajímá Vás jak vypadá Wolfwrlův oblek? Je fialové barvy, z té nejjemnější látky i s vestou, kabát má široké dvojité zlaté lemování. Nannerlin... je z bílého taftu, hustě vyšíváného, s nejrůznějšími typy ornamentů... V nich nechal Leopold děti namalovat na dvou známých portrétech.*

Po návratu se rodina v Salcburku příliš neohřála. Leopold naplánoval velké turné, které trvalo tři a půl roku. Trasa vedla přes Německo a Vlámsko do Paříže, kde poprvé vyšly tiskem Wolfgangovy klavírní sonáty. Z Paříže vedla cesta do Londýna a oklikou přes Nizozemí jeli pak zpět do Paříže. Cestou nasbíral nespočet zkušeností a po návratu domů do Salcburku získal post koncertního mistra a také finanční příspěvní na cestu do Itálie. Studijní cesta do Itálie patřila od 17. století k úplnému vzdělání hudebního skladatele. Vysněným cílem potom byla scittura, neboli objednávka na operu od některého z mnoha tamních operních domů. Ta čekala Mozarta na zpáteční cestě a byla to milánská „scitturra“ operi seria. V tu dobu bylo Wolfimu čtrnáct let. Předtím ovšem navštěvoval hodiny kontrapunktu u váženého hudebního teoretika Padre Martiniho v Bologni, kde také poznal Josefa Myslivečka, který byl pro něho velkým vzorem.

Jeho *Mitridates, král pontský* měl velký úspěch i přes to, že to byla Mozartova první opera seria, neboli vážná. Po tomto úspěchu dostal Mozart další dvě objednávky opery pro Milán. První byla *Serenata Ascanio in Ferdinanda*. Druhá měla premiéru o rok později a byla to poslední opera napsaná pro Itálii. Nesla název *Lucio Silla*.

Po návratu z Itálie strávil Mozart v Salcburku skoro pět let s výjimkou cesty do Vídně a pobytu v Mnichově, kde si místní dvůr objednal operu.

Wolfgangovi nebylo povoleno vycestovat, neboť byl zaměstnancem arcibiskupa Hieronima von Colloredo a ten nechtěl tolerovat Mozartovi tak časté a dlouhé dovolené.

V té době skládal především instrumentální hudbu, tj. koncerty, serenády a řadu symfonií. Nakonec se nechal „Velký Muftí“, jak říkali Mózartové arcibiskupu, obměkčit a povolil Wolfgangovi vycestovat. Společně s maminkou vyrazili vlastním kočárem směrem Mnichov a dále přes Augsburg do Mannheimu. Zde si našel spoustu přátel a zároveň se i zamiloval do Aloisie Weberové. Nepodařilo se mu ale získat místo u dvora a proto se po půl roce rozloučil s Mannheimem a pokračoval dále do Paříže. Zde však Mozartovi umírá matka, což ho inspirovalo ke zkomponování sonáty A mol. Prorazil se svou Symfonií D dur k. (300a), říká se jí též Pařížská, kde využil rysy mannheimského stylu, ale i francouzskou hudební tradici. Po matčině smrti byl donucen Leopoldem vrátit se domů.

Wolfgang je však v Salcburku velmi nešťastný a proto žádá arcibiskupa o propuštění z jeho služeb. Po ostré výměně názorů byl Mozart doslova vyhozen z domu – konečně se stal nezávislým!

Ve Vídni se zamiloval do mladší sestry své bývalé lásky Konstace se kterou se dne 4.srpna 1782 oženil. Žil bouřlivým společenským životem a v komponování prožíval své horečnaté období. Stále angažmá které by mu ale přinášelo pravidelný příjem nepřicházelo.

V souvislosti s pražským uvedením své opery *Figarova svatba* byl Mozart pozván do Prahy a pozvání rád přijal. Jako poděkování uvedl na svém koncertě novou velkou Symfonii D dur K. 504, tzv. Pražskou. Z Prahy si od impresária Pasquale Bondiniho přivezl objednávku na novou operu *Don Giovanni*....

....*Nemohu o tom doopravdy nic říct, protože se to děje mimo mne a nenesu za to zodpovědnost. Když bývám – jako třeba teď – úplně sám a v dobré náladě, když například cestuji kočárem nebo se procházím po dobrém jídle, a také když v noci nemohu spát, přemýšlí se*

mi nejlépe a nápady se jen hrnou. Odkud a jak přicházejí, nevím, nemohu si je nějak vynutit. Motivy, které se mi líbí, si pamatuji a jsem zvyklý, jak mi vždycky říkali, broukat si je pro sebe. Za nějaký čas mě napadne, jak bych mohl ty různé dobrůtky vylepšit, něco z nich udělat, to znamená zpracovat je podle pravidel kontrapunktu, specifiky různých nástrojů atd.

Všechno mi to doslova hoří v duši a když nejsem vyrušován, námět mi roste a rozvíjí se v uspořádaný celek. Ať je jak chce dlouhý, zůstává mi v hlavě téměř úplný a dokončený, takže ho mohu obsáhnout jediným pohledem jako krásný obraz nebo sochu. Ve svých představách neslyším, jak jdou za sebou jednotlivé části, ale gleich alles zusammen, hned všechno současně. Nedokážu ani vyslovit, jaká je to rozkoš! Všechno to tvoření a vynalézání mi připadá jako příjemný živý sen. Skutečný poslech je ale potom to nejlepší. Co složím, hned tak nezapomenu, a právě to je ten největší dar, za který mám co děkovat svému Božskému Tvůrci.

W. A. Mozart

Uvedení Dona Giovaniho v Praze mělo obrovský úspěch a Wolfgang sám řídil první čtyři představení. V roce 1788 dostal vytoužené místo u císařského dvora a byl jmenován „Kammermusicusem“ (komorním hudebníkem). V létě téhož roku vznikly jeho poslední tři symfonie, Es dur K. 543, G mol K. 550 a C dur K. 551, nazývaná Jupiter. Jsou považovány za jedny z nevlivnějších symfonických skladeb 18. století.

Z důvodu tíživé finanční situace se Mozart rozhodl vydat v roce 1789 na osvědčené turné. koncertoval v Drážďanech, Berlíně, Lipsku, ale i Praze.

Jeho poslední operou byla *Così fan tutte*, jejíž libreto původně odmítl Antonio Salieri, Mozartův italský konkurent.

Na podzim roku 1790 se Mozart vydal na svou poslední cestu do Frankfurtu nad Mohanem, kde koncertoval a cestou zpátky projel místa svého mládí - Mannheim, Augsburg a Mnichov. V této cestě bylo něco symbolického..... Jako by chtěl uzavřít jednu etapu svého života, netušil však, že je to jeho etapa poslední. Ale i Mozartova poslední objednávka nese jistou symboliku – **Rekviem**, mše za zemřelé. V ní využil temnou barvu basetových rohů, které ho učarovaly. Objednal si ho v létě roku 1791 inkognito hrabě Welsegg – Stuppach. Pracoval na ni s přestávkami a s vypětím všech sil ale nikdy ji nedokončil. Rekviem

překračuje hranice lidského žití jehož žár uhasíná smrtí. Je zjevením přicházejícím z vesmíru a zůstávajícím s námi v čase.....

Wolfgang Amadeus Mozart zemřel 5. prosince 1791, ale Mozartova hudba žije dál ....

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 MALÁ NOČNÍ HUDBA

Mám zavřené oči a jen vnímám ..... přemýšlím ..... jsem jen já a jemné tiché tóny. Cítím pouze klid a nic mne neruší.....Chtěla bych se zabalit do teplé noci, ale je ještě chladno....Tóny jsou táhlé a trochu studené, toužím se schovat ale zároveň mne zvědavost nutí zůstat a čekat....čekat na rozbřesk. Ale noc je dlouhá ..... a mně křehnou ruce. Najednou odkudsi přicházejí tóny čisté a teplé. Pohrávají si se mnou a já se cítím uvolněná. Jsou čím dál příjemnější a hravější....některé zazáří jak zlatá nitka za měsíčního svitu. Je nádherně a mě se chce jen snít....

3.1 Hudba a oděv

Cílem mé bakalářské práce bylo „komponování“ hudby s oděvem. Při tvorbě kolekce tří modelů jsem vycházela z díla Wolfganga Amadea Mozarta - Malá noční hudba, která je mi hodně blízká. V době kdy ji Mozart komponoval vládlo světu módy rokoko a proto jsem vycházela z jeho základní siluety. Využila jsem též zdobného prvku, který se stal dominantou každého modelu a tím je výšivka.

Jelikož je Mozartova hudba dokonalá, považovala jsem za nezbytné i dokonalé střihové řešení každého modelu. Muselo být též originální jako byl Mozart sám a proto na žádném z modelů nenajdete dva stejné střihové díly. Čistota tónů mne zase inspirovala k čistému řešení švových linií.

3.2 Výšivka

Výšivka byla rokokovou nezbytností skoro každého oděvu. Její složitost jsem ale chtěla umírnit a vtisknout jí moderní charakter. Každý ze tří modelů je vyšit odlišným vzorem. Vycházela jsem z rostlinných ornamentů jako byly granátová jablka, či růže. Zvolila jsem zlatou barevnost v různých odstínech. Jedná se o výšivku strojovou, kterou mi zhotovila firma Velebný a fam z Ústí nad Orlicí.

3.2.1 Vzor č. 1 – pánský model

3.2.2 Vzor č. 2 – dámský model

3.2.3 Vzor č. 3 – dámský model

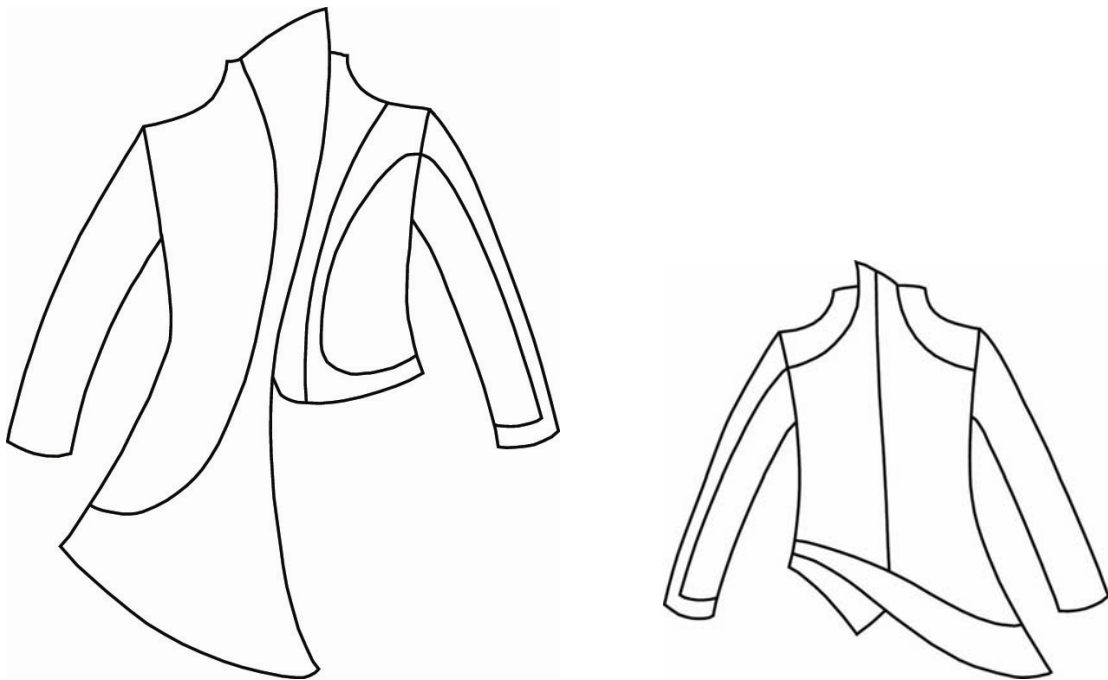

3.3 Technický nákres a popis

3.3.1 Model č. 1 – pánský kabát

Pánský kabát vychází z rokokového justacorpsu. Pravá strana sahá ke kolenům a v přední části přechází do výrazného cípu. Levá strana je zkrácena a dostává tvar bundy. Kabát má přinechaný stojáček. Přední díl, dolní okraj a levý rukáv jsou zdobeny výšivkou (vzor č. 1). Je zapínán na předním díle na zdrhovadlo.

Kabát doplňují kalhoty, které jsou v lýtkové části velmi úzké - inspirací mi byly colotte.

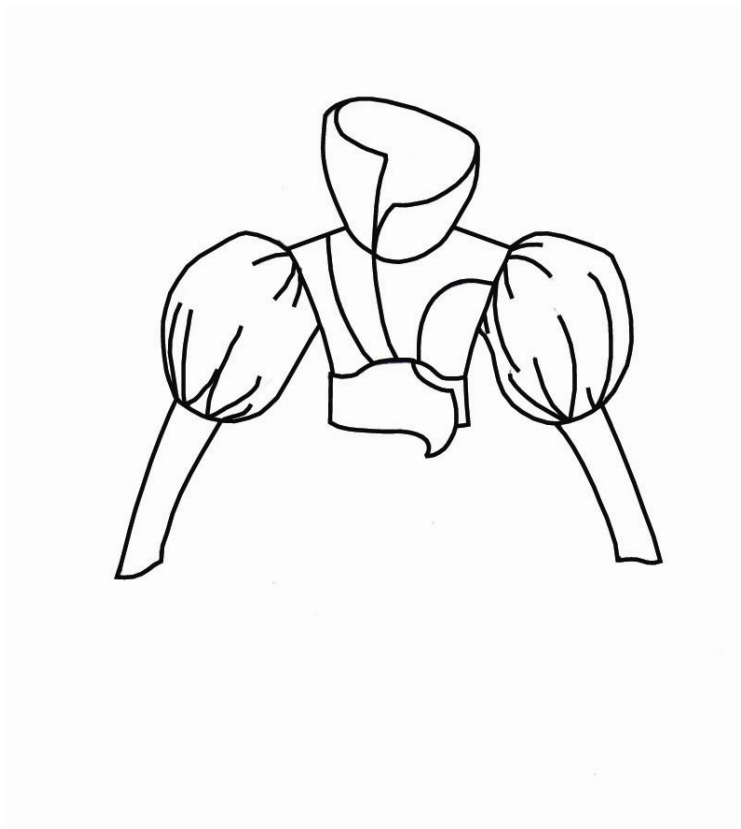

Obrázek 9 Technický nákres (model č. 1) PD a ZD

3.3.2 Model č. 2 – dámská bunda

Dominantním prvkem dámské bundy je vysoký asymetrický límec, který má vnitřní část doplněnou výšivkou (vzor č. 2). Bunda je krátká a sahá pouze nad pasovou linii. Tu zdobí široký, též vyšívaný pás. Mohutné balonové rukávy končí v loketní části a dále pokračují do velní úzkého tvaru. Zapíná se na předním díle na zdrhovadlo.

Úzké kalhoty mají délku pod kolena a jsou ukončeny širokou manžetou rozepínatelnou na zdrhovadlo.

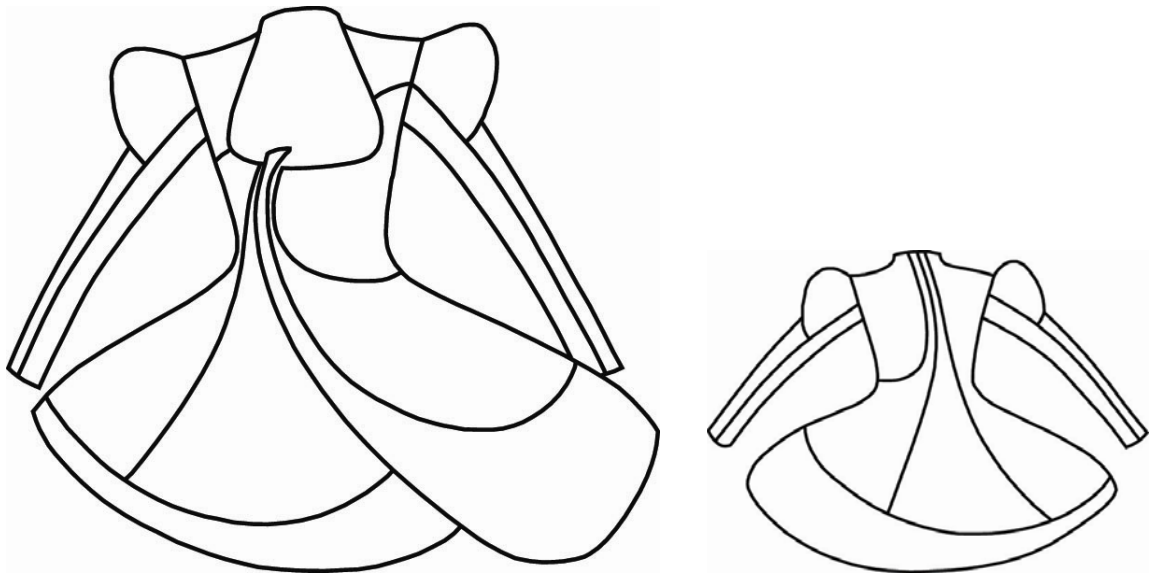

Obrázek 10 Technický náčrt (model č. 2) PD a ZD

3.3.3 Model č. 3 – dámské šaty

Inspiračním zdrojem pro poslední model je krinolína - panier a živůtek s hlubokým dekoltem. Šaty jsou velmi krátké a dolní okraj zdobí výšivka (vzor č.3). Ta přechází do předního dílu až do oblasti dekoltu. Ve stejné linii je umístěno i zapínání na zdrhovadlo. Rukávy jsou čtyřdílné, v horní části mají balonový tvar.

Obrázek 11 Technický náčrt (model č.3) PD a ZD

ZÁVĚR

Tato práce byla inspirována jednou velkou osobností 18. století – Wolfgangem Amadeem Mozartem, ale i oděvem téhož století.

Hudba a oděv spolu nepochybně souvisí..... jako hudba ovlivňuje módní návrháře, tak i návrháři ovlivňují „svět notové osnovy“.....vše souvisí se vším a pokud někdo tvrdí opak, mýlí se, neboť oděv je odrazem společnosti a jejího současného stavu. Každý její člen má sílu působit dál na kterékoli odvětví lidské činnosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] KYBALOVÁ, Ludmila. Dějiny odívání – barok a rokoko, NLN s.r.o 2002
- [2] ČECHOVÁ, Alena a HALÍKOVÁ Anna, Dějiny odívání – Krajky, výšivky, stuhy, prýmky, NLN s.r.o 2004
- [3] Akiko Fukai, Tamami Suoh, Miki Iwagami, Reiko Koga, Rii Nie,
The collection of the Kyoto Costume Institute, FASHION, A history from the 18th
to the 20th Century, Taschen
- [4] DAVENPORTOVÁ, Marcia, Mozart, Panorama 1993
- [5] SKARLANTOVÁ, Jana, Od fíkového listu k džínům, Grada Publishing 1999

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Detail hedvábného saténu zdobeného výšivkou.

Obrázek 2 – Kabát zdobený florální polychromovou výšivkou

Obrázek 3 – Paličkovaná bruselská krajka

Obrázek 4 – Marie Antoinetta v dobové módní toaletě (1780)

Obrázek 5 – Robe à la française (1775-1779)

Obrázek 6 – Náprsenka z bílého lnu zdobená florální výšivkou v čínském stylu

Obrázek 7 – Sametový dvorský oděv se zlatou výšivkou na lemech

Obrázek 8 – W: A Mozart (1789)

Obrázek 9 – Technický nákres (model č. 1) PD a ZD

Obrázek 10 – Technický nákres (model č. 2) PD a ZD

Obrázek 11 – Technický nákres (model č. 3) PD a ZD

SEZNAM PŘÍLOH

Fotodokumentace

Název kolekce : Malá noční hudba

Foto : Petr Willert

